

# Les arts industrials: bellesa, utilitat, economia

**Pilar Vélez**

Museu Frederic Marès

Encara que el fenomen és indestriable del llarg procés de la revolució industrial, fou cap a mitjan segle XIX que les relacions entre art i indústria assoliren una importància suprema en els debats culturals, internacionalment i també a Barcelona. D'una banda, la tesi típicament vuitcentista de la utilitat de l'art va portar a la constitució d'una teoria a l'entorn de la seva possible aplicació a la indústria que abocava a la consideració de les grans obres d'art del passat com a models per a la fabricació moderna. D'una altra banda, la reflexió sobre la suposada decadència de les belles arts, reavaluades ara com a auxiliars de la indústria, portava a sostenir que l'art industrial era el veritable art contemporani i a potenciar un nou perfil polifacètic de l'artista, capaç de dissenyar objectes de natura molt diversa i d'integrar-se en projectes de gran abast liderats molt sovint per l'arquitectura. Ara bé, si les disciplines artístiques tradicionals –des de la gran pintura fins a les arts sumptuàries o decoratives, però sempre subratllant la funció promordial del dibuix en totes elles– es posava al servei de la producció industrial, també aquesta, al seu torn, podria contribuir al prestigi de l'art, divulgant-ne les grans obres a través de les reproduccions i posant-les a l'abast del gran públic. En definitiva, la democratització de l'art –tant l'heretat com el de nova creació– a través de la seva relació amb la indústria mecànica apareix com un fenomen característic del darrer quart del segle XIX que donà consistència al moviment modernista català i, a la llarga, acabaria configurant el disseny industrial típic del segle XX.

Pilar Vélez és doctora en Història de l'Art i membre de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi, entitat on és responsable de l'Arxiu i la Biblioteca i dirigeix el *Butlletí*. Ha estat directora del Museu d'Arts Gràfiques de Barcelona entre 1986 i 1995 i des d'aquest darrer any ho és del Museu Frederic Marès de Barcelona. La seva recerca ha estat centrada en el camp de les arts industrials dels segles XIX i XX, sobretot les arts gràfiques i les indústries artístiques: moble, vitrall, joia, tèxtil. És autora d'una vintena de llibres sobre aquestes matèries, a més de nombroses col·laboracions en publicacions col·lectives; ha estat comissària d'exposicions a Catalunya, Espanya i França i participat en consells assessors científics i comitès de selecció d'obres en moltes altres mostres, en aquells països i també als Estats Units, Itàlia i els Països Baixos.

Entre les seves publicacions més recents relacionades amb la ponència al X Congrés d'Història de Barcelona, podem esmentar: «De l'Escola Gratuïta de Disseny al debat art-indústria (1775-1850)» i «Arts industrials o indústries artístiques: teòrics, publicacions, exposicions, entitats i artífexs (1850-1888)», dins del llibre que ha coordinat: *Dos segles de disseny a Catalunya (1775-1975)*, Barcelona, Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi, 2004; i «Cultura, arts i patrimoni en el romanticisme. Entre la recuperació del passat i el progrés tècnic», dins Ramon Grau (coord.), *La ciutat i les revolucions, 1808-1868. III, La cultura a l'època romàntica*, Barcelona, Ajuntament de Barcelona, 2007 (*Barcelona Quaderns d'Història*, 12). És en procés d'edició el llibre *L'exaltació del llibre al Vuitcents*, coeditat per l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona i la Biblioteca de Catalunya i que compta amb la seva coordinació general i amb aportacions personals sobre la revolució litogràfica i sobre el llibre com a obra d'art total a la darrereria del segle XIX.